

Дві обручки

КУПИТИ

Про книгу

У романі тернопільської авторки Ніни Фіалко «Дві обручки» йдеться про схрещення поглядів двох поколінь на події, які відбувалися на теренах західних областей України у сорокових роках; про високий патріотизм усіх верств населення, особливо молоді, яка за ідею важила життям тоді, і про патріотизм теперішній — на майданах під різними гаслами. У романі змальовано образ простої галичанки Ксені, яка, гідно пройшовши всі випробування, залишилася вірною вибраній дорозі. Тут ви прочитаєте і про любов, і про зраду, і про велике терпіння жінки, яка прагнула вижити у нелюдських умовах.

Ніна Фіалко

Дві Обручки

Ніна Фіалко

ДВІ ОБРУЧКИ

Фіалко Н. І.

Дві обручки : роман / Н. І. Фіалко. — Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2023. — 288 с.

ISBN 978-966-10-7572-5

У романі тернопільської авторки Ніни Фіалко «Дві обручки» йдеться про схрещення поглядів двох поколінь на події, які відбувалися на теренах західних областей України у сорокових роках; про високий патріотизм усіх верств населення, особливо молоді, яка за ідею важила життям тоді, і про патріотизм теперішній — на майданах під різними гаслами.

У романі змальовано образ простої галичанки Ксені, яка, гідно пройшовши всі випробування, залишилася вірною вибраній дорозі. Тут ви прочитаєте і про любов, і про зраду, і про велике терпіння жінки, яка прагнула вижити у нелюдських умовах.

*Охороняється законом про авторське право.
Жодна частина даного видання не може бути відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу видавництва.*

*Не треба нам ні сліз, ні співчуття,
Бо в нас не смерть, а бій перед очима.
УПА – це наша юність і життя,
УПА – це купина неопалима.*

Г. Ткачук

Студентки Київського престижного вишу готувалися до першої у цьому навчальному році вечірки, присвяченої першокурсникам. Програму вечора щороку готували студенти-випускники. На кожному факультеті до цього свята презентувався свій номер, який би віддзеркалював обрану професію і запам'ятався не тільки новачкам, а й самим випускникам.

Кімната в гуртожитку нагадувала вулик, в який забрався непрошений гість і намагається пограбувати бджолині запаси. Одні заходили до кімнати тихо й непомітно виходили, інші ж залітали вихором – і все навколо них вертілося. Кулею до кімнати влетіла й Надя Панчук. Округле біле обличчя дівчини, в центрі якого, здавалося, випадково – такий він був маленький, задерикуватий – барабулькою ліпився ніс, було особливо збуджене. Заклопотаним поглядом дівчина обвела всіх присутніх і підійшла до Слави Козак, що тулилася біля свого ліжка на маленькому стільчику, який невідомо звідки тут узявся.

– Славцю, ти вже свою блакитну сукню віддала комусь? Якщо ні, то дозволь мені в ній цього вечора покрасуватися. Вона мені дуже до лиця, та й Русликові моєму я в ній подобаюся... – опустила додолу облесливі, як у лисички, очі й присіла на ліжко біля Слави.

– Ти вже запізнилася, бо ту сукню сьогодні одягаю я! – втрутилася до розмови Галина, Славчина подруга.

Вона знала, що Слава не любить позичати свої речі, але й нікому не відмовляє. Характер такий. От не може відмовити – і все, а деякі хитрі дівчата цим користуються. Ніби не розуміють, що після них речі потрібно прати або ретельно чистити, щоб одягти на своє тіло.

– Не хвилюйтеся, дівчата, бо в мене її нема. Вдома залишила, та й вона вже така знищена, що й сама не хочу її одягати, – не приховувала роздратування Слава.

Це гарне ім'я дав дівчині батько. Як була маленькою – мама з бабунею називали її Миросоєю, а серед столичного студентства таке ім'я зустрічалося рідко, тому його уніфікували у вимові й кликали дівчину просто Славою. Лише викладачі, коли робили перекличку, вимовляли протяжно Ми-ро-сла-ва, як щось старовинне і далеке,

пов'язане мало не з Ярославом Мудрим. У західній Україні дівчат часто називали такими старовинними іменами, зовсім не пов'язуючи їх із київськими князями. Згадану щойно сукню минулого року подарувала Славі мама. Вона пам'ятала своє несите дівування і доньці хотіла дати те, чого не мала сама. Зустріч нового 2005 року група замовила в барі неподалік від гуртожитку. Слава одягла свою нову сукню і викликала заздрість у багатьох дівчат, особливо приїжджих із села, бо їхні батьки не спроможні були витратити гроші на дорогі забаганки своїх доньок. Славина ж мама вже кілька років працювала в Італії, а недодану дочці любов намагалася компенсувати дорогими речами. Дівчина, не привчена до розкоші в дитинстві, тепер хоч і мала все необхідне, але до своїх речей ставилася дуже бережливо. Вона знала, що за кордоном гроші мамі даються нелегко, тому не ходила часто по барах, як це робили інші дівчата, одягнені набагато скромніше. Слава ніколи не брала грошей у борг, хоч їй ніхто і не відмовив би. Бабуня вчила витратити тільки ті кошти, на які можеш розраховувати впевнено. Чому увагу подруг було прикуто саме до голубої сукні? Та тому, що, одягнувши її вперше, Мирослава знайшла щастя, якого прагне кожна дівчина. Смішно, але студентки, навіть уже закінчуючи виш із різноманітних спеціальностей, продовжували вірити в подібні прикмети й повір'я. Однокурсниці, котрі мешкали в гуртожитку, позичали у Слави ту сукню, бо надіялися також познайомитися з гарним хлопцем, як поталанило свого часу власниці щасливого вбрання.

... Того новорічного вечора невеличке приміщення бару якраз вмістило одну групу студентів. У ній переважали дівчата, тому на вечір не кожній пощастило прийти у супроводі сильної статі. Одинокі дівчата сиділи окремим гуртом, веселилися і не минали увагою жодного хлопця, який випадково потрапляв того вечора до обраного бару. Крутячи на столі пляшку, вони проводили жеребкування: на кого вона вказувала, та дівчина йшла до барної стійки, де зупинився хлопець, і запрошувала його до свого гурту. Колись танцювали тільки парами, й одинокі дівчата приречені були спостерігати за танцями інших. Тепер танцюють всі в одному колі, з кавалерами і без них, – аби лише вистачало здоров'я. Над ранком, коли всі вже були стомлені і все частіше поглядали на вихід, щоб тихенько і собі залишити розпашілий

гурт, біля бармена, ніби з-під землі, з'явилася група молодиків. Візитери вже були добре напідпитку, й, мабуть, шукали пригод. Оглянули гостей і побачили, що серед них багато самотніх дівчат. Поблизу стійки танцювала Слава з дівчатами. Один із новоприбулих прискіпливо змряв її поглядом, і вона йому явно сподобалася, бо зі свого поля зору він її вже не випустив. Струнка, з гарними довгими ногами, які ніби росли від вух, дівчина не звертала уваги на хтиві погляди чоловіків. Коли танець закінчився, Слава поправила зачіску і повернулася на своє місце. Подруги вирішили замовити по філіжанці кави й завершувати нудне, правду кажучи, святкування Нового року. Так довго готувалися до нього і чекали дива, але нічого особливого не сталося. І так завжди: свято створити мусиш собі сам. Слава також мала надію на переміни у новому році в її особистому житті. На свято Андрія в гуртожитку дівчата ворожили на хлопців, і їй випало, що вона цього року має вийти заміж. Постійного хлопця не мала, тому лише посміхнулася, прочитавши «льос», який витягла. Сміху й веселощів того вечора було багато.

Високий чорнявий молодик у модному «прикиді» застебнув ґудзики піджака, поправив долонею волосся, підморгнув товаришам і рушив до столу, де дівчата доїдали салати й смакували щойно принесеною кавою.

— Можна запросити до танцю вашу подругу в голубій сукні? — галантно вклонився хлопець перед сидячими за столом.

— Якщо ви вже так гарно просите, то ми відпустимо Славу танцювати, — сміючись сказала Оксана, випихаючи подругу з-за столу.

Дівчина зашарілася: чому це саме на неї звернув увагу парубок, адже біля неї сиділи й привабливіші дівчата. Відмовлятися від танцю вже не могла, бо всі дружно підморгували і випихали її з-за столу до молодика.

Додому одnogрупниці поверталися вже без неї. Незнайомець до кінця забави дівчину від себе не відпустив. Вони танцювали лише удвох, бо всі гості вже потомилися й розходилися по домівках, а музиканти нетерпляче поглядали на годинник, щоб швидше завершити святкову програму.

— Вам дуже личить голубий колір, — наголосив уже вкотре молодик — А погляд ваших очей збиває мене з ніг.

– Чому ж ви ще стоїте? – посміхнулася Слава, бо про дію свого незвичного погляду чула не від одного парубка.

– А я в діда свого вдався, він у мене до жіночих зваб стійкий, – посміхнувся хлопець, щораз міцніше обвиваючи тонкий стан дівчини.

– Може, для початку скажете, як вас звати, аби відразу про діда не запитувати? – із сарказмом запитала Слава і трохи вивільнилася з обіймів.

– А хіба ви не знаєте? Мене тут знають усі, а звать Арсеном. Коли кому що треба, тоді йдуть до мене, бо я нікому не відмовляю, – зухвало відповів молодик, вважаючи себе у кількомільйонному місті популярним і потрібним.

– Вперше чую. Та й ви імені Мирослава, напевно, також не чули?

– Це, мабуть, якесь західняцьке, бо в нас і справді таких нема. Але гарне ім'я. Звучить разом: Мир і Слава. Що кому до вподоби, але люди вибирають частіше Славу, бо її більше прагнуть. А вас як переважно величають?

– Мама і бабуса – Миросею, а в гуртожитку всі – Славою, – відповіла дівчина і звернула увагу на своїх подруг, які при виході з залу дружно і злегка кепкуючи махали їй руками.

Слава у відповідь тільки посміхнулася, і бігти за ними слідом не поспішала. Музиканти тим часом вже потопилися від роботи і включили фонограму зі спокійною мелодією. Так промайнуло ще кільканадцять хвилин, аж поки адміністратор не оголосив про закінчення вечірки, яка плавно перейшла в ранок історичного року.

На вулиці стояла осіння погода. Сніг, що випав цього року на початку грудня, перед Миколаєм велів усім довго жити й надовго поступився місцем осені, яка пропустила зиму лише на крок уперед, а потім ще не раз намагалася повернутися. Звечора вийшли з гуртожитку в модельних черевичках, а вранці вже й валянки не завадили б. Вулиця гомоніла святково одягненими людьми, які полишали теплі приміщення звеселяючих закладів, але продовжували святкувати.

– Може, до ялинки підемо? Чомусь не хочеться до гуртожитку, – запропонував Арсен.

– Я б із задоволенням, але на вулиці дуже слизько, і мені важко триматися на ногах, – зізналася Слава. Щось її притягувало до цього

самовпевненого хлопця, і вона не хотіла, щоб їхнє знайомство перервалося назавжди.

– Я тебе підтримаю! – парубок міцно охопив її стан.

– Ми вже на ти? – здивувалася дівчина, хоч і не була певна, що такий хлопець буде довго дотримуватися всіх правил етикету.

– Вибачте, пані! Так у вас, здається, кажуть?

– Правильно. Хіба важко вимовити ввічливе слово? У нас до всіх жінок так звертаються і не вважають це чимось ганебним, – різко відповіла дівчина, бо вловила у словах Арсена ніби насмішку.

– Я не мав наміру, Славочко, вас образити, бо ще не отримав згоди на похід до ялинки, – посміхнувся хлопець, неприховано глузуючи з неї.

– Якщо ваша ласка, – попросила дівчина твердо, – проведіть мене до гуртожитку. Мені холодно в ноги, та й нагулялася вже достатньо на сьогодні.

Вони обоє були змучені, кожному хотілося якнайшвидше притулитися до подушки, тому добра розмова не виходила. Дівчата вже, мабуть, другий сон бачать, а вона сперечається на вулиці з хлопцем, якого вперше і, може, востаннє бачить. Арсен також не став наполягати на прогулянці до ялинки. Мовчки взяв дівчину під руку, і вони повернули до гуртожитку.

Вулицею снували перехожі: і ті, які після забави поверталися до своїх домівок, і ті, що поспішали до праці у святковий день. Представники таких «святозалежних» професій, мабуть, найменше чекають свят.

– Славо, ви спати довго любите? – раптом запитав Арсен.

– Чому це вас так цікавить? – посміхнулася дівчина. – Маємо кілька вільних днів перед сесією, можна й виспатися.

– О четвертій я чекатиму вас біля гуртожитку. Згода? Тільки тепліше одягайтеся, щоб знову не казали, що вам холод дошкуляє.

Слава і не подумала відмовлятися, бо хотіла продовжити знайомство з цим самовпевненим хлопцем. Щось у його характері було таке, що мало зустрічалося в інших. Поведінка зухвала, але й не відразлива, як це часто буває.

Після того вечора в кімнаті часто згадували Славіну блакитну сукню, яку дівчата вважали щасливою. Підтвердженням було те, що котра б із дівчат не одягала її, того ж таки вечора в неї неодмінно

відбувалося цікаве знайомство. Слава вже не одягала її, бо після кожної позички сукня втрачала вигляд, а перед самими літніми канікулами Марійка Величко необережно притулилася до чиеїсь цигарки найпомітнішим місцем і зіпсувала її. Принесла акуратно складеною в поліетиленовому пакеті й нічого про дірку не сказала. Чи не помітила, чи надіялася, що ваду не відразу помітять і їй не доведеться виправдовуватися. Слава побачила ваду вже вдома, коли зібралася привести сукню до нормального стану. Претензій уже не було кому висувати. Тому й вона тихенько, аби не помітила бабуня, заховала її до старої валізи і дала собі слово не позичати в майбутньому жодної речі з власного гардеробу...

Із миттєвих спогадів Славу вивела однокурсниця, що знаходилася ще в кімнаті.

– Може, щось інше маєш класне? – почула над головою Надин голос.

– На позички в мене речей нема! – різко відповіла Слава і підвелася зі стільця.

– Тебе яка муха вкусила? Всі на себе одягнеш? – не хотіла Надя зрозуміти того, що їй відмовлено, і вона тепер мусить задовольнитися тим, що має у власному гардеробі.

Своє вбрання не завжди гірше за чуже, але людина ніяк не хоче позбутися звички ходити на позички. Надя надула свої пишні губки, різко розвернулася на одній нозі й вибігла з кімнати так же швидко, як і влетіла. Дівчата мовчки презирнулися і подивилися на Славу. За чотири роки вона вперше відступила від своїх правил.

– А ти чому не збираєшся на вечірку? Чи, може, і тобі якої сукні бракує, то ми раді допомогти, – підійшла Галина до Слави. – Фізія якась кисла... Не хочеш сказати причину поганого настрою?

– Я не йду з вами. У мене багато справ, та й до гульок душа не тягнеться, – призналася дівчина.

– Ви так і не помирилися з Арсеном після весняної сварки? – запитала Галина.

Вона була в курсі сердечних справ подруги і знала, як та переживала в останні дні перед канікулами.

– Я його від весни бачила лише раз, і то здаля. А якби й зустрілася, то зробила б вигляд, ніби він мене зовсім не цікавить.

– А тепер мучишся? Я ж бачу, як ти за ним сохнеш, то ходи на вечірку і там його зустрінеш, – порадила Галина, щоб хоч трохи втішити подругу.

Вони обидві знали, що у хлопця зажди водилися гроші, тож перевагу він віддавав ресторанам та барам, а не студентським вечіркам, де проводила свій вільний час малозабезпечена молодь. Майже кожна дівчина мріяла про такого кавалера, який не рахує в кишені копійки і пропонує відвідати якийсь солідний розважальний заклад. Модно зараз вихвалитися, що у тому чи іншому ресторані, чи казино вже була, мовляв, один раз, а в тому двічі...

– Ви йдіть, дівчата, бо я й справді сьогодні не в формі. Голова болить, тож якраз буде нагода спокійно відпочити від гармидеру, – відмовилася остаточно Слава.

Подруги нанесли макіяж, покрутилися перед дзеркалом, милуючись кожна собою, і побажали Славі гарного сну. Дівчина зачинила за ними двері на ключ, намочила ганчірку і стерла підлогу, бо так натоптали й насмітили в кімнаті, що бридко було ступати. Потім взяла художню книжку, яку не встигла дочитати у поїзді, й залізла під ковдру. В гуртожитку не палили – і через шпари у вікнах пробирався неприємний холод.

Перед очима швидко пробігали сторінки роману, герої якого знайшли свою долю, кохання перемогло, а зло, як завжди, зазнало карі. Дочитала останню сторінку, поклала книжку на тумбочку і стала перегортати сторінки свого життя, зовсім не такого, як у книжках. У кожної людини воно своє і зі всякого можна писати роман.

... Після новорічної зустрічі Арсен зі Славою часто зустрічалися, і обоє відчували, що їх притягує одне до одного чимраз більше. Вони могли годинами розмовляти ні про що і не набридали одне одному. Дівчина рідко приймала запрошення навідатися до бару чи ресторану, а пропонувала ознайомитися з якимось музеєм або відвідати виставку. На відміну від інших дівчат, Слава не палила цигарок і мало вживала спиртного навіть на забавах. Спочатку Арсен гадав, що вона не від світу цього, бо відрізняється від інших дівчат своєю поведінкою, але саме це його найбільше і вабило до неї. Хотів переконатися, чи вона й справді не така, як інші, чи це перше враження оманливе. Слава не була красунею, мала звичайну на перший погляд зовнішність. Широкі

брови, подаровані батьками, дівчина навіть не пробувала вискубувати, щоб стадно наслідувати моді, як це робили її подруги. Рівний витончений ніс і озерця карих очей надавали їй обличчю шляхетності. Що найбільше вражало людей, які з нею спілкувалися, – це погляд: пронижливий, сміливий, від якого не можна було заховатися, і, дивлячись в очі, обманювати. Арсен ішов до Слави, ніби до сповіді, хоч вона ніколи не випитувала подробиць його життя. Вона поводила себе вільно, але не дозволяла переходити межі дозволеного. Арсен дивувався сам собі, що ще ні разу не спробував затягти її до ліжка. Не тому, що вона йому не подобалася, а тому, що перед нею треба бути чесним і відвертим. Хлопець не був ще впевненим, що хотів би зв'язати свою долю саме з нею, тому й не квапив події, після яких, може, замучила б совість. Дівчат до ліжка є багато, а для життя знайти важко. Чимало знайшлося би готових на будь-що, аби лише розважитись «на дурничку». Та для життя хотів такої, за яку не треба було б боятися, що її переманить інший, з тугішим гаманцем.

Арсен не поспішав розповідати Славі ні про свою родину, ні звідки у нього беруться гроші для безбідного – принаймні, як для студента – життя, аж поки не настало 9 Травня.

Цей день знають усі громадяни, але святкують далеко не всі. Молодь відсторонилася від нього, хіба що рада зайвому вихідному дню, який можна гарно провести на природі. Для старшого покоління – це особливий день, час спогадів і зустрічей із друзями, ветеранами Великої Вітчизняної війни. Щороку живих свідків тієї трагедії стає менше і донести правду до людей стає все важче.

Подруги з кімнати, скориставшись довгими вихідними, роз'їхалися по домівках, бо вони мешкали недалеко від Києва, а Слава залишилася одна. Зранку зателефонувала бабуні до Тернополя, хотіла привітати зі святом, але вона сухо відповіла в трубку: «Це не моє свято. Піди на Хрещатик і підтримай наших, якщо можеш...» Слава знала, що її бабуня під час війни була медсестрою і зв'язковою УПА, потім була засуджена радянською владою на десять років Воркутинських таборів. У хаті про це згадували дуже рідко, і то пошепки, щоб ніхто не чув. Біографію дідуся й бабусі дівчина приховувала у школі і перед друзями. Тут, у Києві, їй тим більше ніхто не зрозумів би, тому вона ніколи не розповідала про свою родину.

Слава швиденько зібралася й вийшла з гуртожитку. Тролейбус довів пасажирів тільки до площі Перемоги, і водій повідомив, що далі дорога перегороджена, бо проходять святкові мітинги різних угруповань. Колись на Хрещатику проводилися військові паради, тепер святкували набагато скромніше. Яка партія хотіла нагадати про себе, та й виводила людей на Майдан. Президент випивав з ветеранами сто грамів фронткових, заїдав солдатською кашею, яку куштував, мабуть, лише на день Перемоги. Цього дня зверхник, як завжди, запізнювався, і все відбувалося не за підготовленим сценарієм. Першою Слава побачила групу людей із червоними комуністичними прапорами і транспарантами в руках. Червонопрапорні скандували: «Не пустимо на Хрещатик воїнів УПА – зрадників українського народу!» Славі стало боляче за вояків повстанської армії, бо якщо в них такі ж погляди на життя, як у її бабусі, то зрадниками вони не можуть бути. Вдивлялася в колону й не бачила у ній молоді. За що люди на Хрещатику так не люблять воїнів УПА? Чим ці старенькі вояки завинили перед ними? Не про кишеню ж власну дбали чи владу – держави української прагнули.

Нарешті дівчина побачила групу людей в одностроях армії УПА, і серце защеміло. Старенькі німечні чоловіки приїхали з далекої Галичини й Волині, аби ще раз продемонструвати перед усією Україною своє право бути визнаними захисниками Української держави нарівні з ветеранами усіх воєн. Не так уже й багато за те, що пережили... Та політичний шабаш триває – і йому байдуже до людських доль.

Тим часом сонце невмолимо піднімалося вгору і не по-весняному припікало. Свічки на каштанах дружно розгортали свої пелюстки і ніби приготувалися до параду. Вже вкотре вони є очевидцями мирних демонстрацій, а свідками тих буремних літ є тільки ці сиві німечні ветерани та сторінки неправдиво висвітленої історії. Останніми роками каштани бачать різні скупчення людей, яким набридло мирне життя. Якщо не маємо сили на війну з іншими народами, то давайте зведемо лобами хоч своїх, нехай повиривають трохи волосся з голови один в одного, а провокатори стануть збоку і подивляться, хто кого перемає: землероби із Заходу чи промисловики зі Сходу. Кістку

розбрату між людей кинути легко, потім оголосити себе миротворцем і припасти до корита, бо де двоє б'ються, там виграє третій.

Слава вже шкодувала, що не домовилася зустрітися з Арсеном заздалегідь. Можна було прогулятися по Володимирській гірці, помилуватися квітами, висадженими на клумби дбайливими руками квітникарів. Ще хотіла дівчина подивитися, чи розцвів бузок, бо він навівав теплі спогади про домівку. Під балконом їхнього помешкання у Тернополі ріс великий кущ бузку. Бабуня все кликала: «Славочко, йди подихай ароматом бозу, такого ніде нема, як у нас!» Чому їй здавалося, що наш особливий, адже подібні кущі можна було побачити біля багатьох будинків? У бабусі Ксені завжди на тумбочці стояв одеколон із запахом бузку, і вона натирала ним коліна, казала, що дуже помічний.

Слава набирала вже кілька разів номер мобільного телефону Арсена, але апарат відгукувався сухим голосом, що абонент знаходиться поза зоною досяжності. І де це можна бути в такий день, коли свято і на вулиці чудова погода? «Мабуть, відсипається і відключив, аби його не турбували,» – подумала Слава і повернула в бік Володимирської гірки. Широкою, обсадженою кущами бузку доріжкою гуляли пари, на лавах з газетами в руках дрімали пенсіонери, бабусі пестили пустотливих онуків... Одній прогулюватися по людному парку було якось ніяково, і Слава повернула до тролейбусної зупинки.

Минув день, а Арсен так і не з'явився. Мобільник вперто не відзивався. Чого тільки не передумала дівчина! Різні здогади лізли в голову: може, потрапив у якусь аварію, а вона до сих пір нічого не знає і нічим не може допомогти; гірше, якщо вчинив бійку і сидить у міліції.

Щоб швидше плинув час, Слава заходилася мити вікна у кімнаті. З весни їх ще не торкалася жіноча рука, і через них будинки виглядали, ніби з туману. Комендант гуртожитку вже кілька разів нагадував, але дівчата з різних причин відкладали цю брудну роботу на невизначений день. То перед святами не хотіли манікюр псувати, то вихідний був холодний, то ще якась відмовка. Хто не хоче працювати, той завжди знайде причину, як від праці ухилитися.

Вже й вікна засяяли прозорими шибками, і підлога висохла, а час ніби зупинився. Раптом постукали у двері. Слава зірвалася з місця і

кинулася відчиняти. На порозі стояв розхристаний Арсен. Лице з правого боку заліплене пластирем, а на чолі виднілася замазана зеленкою продовгувата подряпина.

– Господи, що це з тобою? Ти куди вляпався! – зойкала дівчина, пропускаючи хлопця до кімнати. Вона підвела його до вікна і стала роздивлятися рідне обличчя, миле їй навіть із синцями. – Хто ж це посмів тебе так розмалювати? Арсенку, не примушуй мене далі страждати! Що трапилося? Давай я тебе кавою почастую, а ти мені все розкажи, – посміхнулася дівчина, обнімаючи коханого.

Хлопець ніколи перед дівчиною не хизувався, яким способом він заробляє кошти на життя. Якби Слава вчилася з ним в одній групі, то давно здогадалася б. Вже протягом двох років у виші існувала група студентів із різних факультетів, які наймалися мітингувати за ту чи іншу партію. У групі були організатори і посередники, які могли за кілька годин зібрати студентів на мітинг. Спочатку обличчя затуляли невеличкими хустками, а тепер уже навіть цього не роблять. У цій ситуації тільки одне сприймалося серйозно: вчасно отримати обіцяну винагороду. Хлопці ніколи не переймалися суттю і доцільністю кожного заходу, бо вважали, що організатори не з бідних, мають гроші. То нехай трохи поділяться своїми статками з народом. Викладачі також, мабуть, були зацікавлені в подібних заходах, бо ніколи студентам не дорікали за пропуски. А якщо серйозно, то навіть заохочували до цього. У таких викладачів студент отримував мінімум знань, але щедро розраховувався зеленими при здаванні заліків. Ніхто ніби не скривджений, але яку людину і якого спеціаліста формував вищий навчальний заклад – цим ніхто не переймався. Отримані випускниками дипломи все частіше пролежували в шухлядах, бо працювати за фахом з недоотриманими знаннями вдавалося лише одиницям. Студенти продовжували жити у віртуальному світі, дедалі більше віддаляючись від реального життя. Про їх добробут дбали батьки, а вищі навчальні заклади не видавали ні путівки в життя, ні міцних знань, не формували правильного державницького світогляду молодшої людини. Кожен викладач вузу мав свій погляд на події, що відбувалися в країні, але не поспішав відверто про нього заявляти. На Заході прищеплювали любов до України, а на Сході – не сприймали всього українського. У Центрі ж усе це перепліталось, і багато

молодих людей на цих розбіжностях у політиці заробляли на хліб, мотивуючи тим, що гроші не пахнуть. А чи справді гроші не мають запаху – це вони відчують згодом, коли почнуть самі заробляти.

– Ти така правильна, тож не знаю, чи зрозумієш мене... – ніяково почав Арсен.

– Якщо не довіряєш, то можеш не говорити. Але як ми маємо в такому випадку думати про спільне майбутнє? Чи ти мене не вважаєш за свою подругу? – вдала ображену Слава і подивилася хлопцеві прямо у вічі.

Знаючи магічну дію свого погляду, дівчина намагалася викликати Арсена на відвертість.

– Не дивися на мене так пронижливо, бо збрехати не можу, а сказати правду не хочу. Поки що... – попросився хлопець і пригорнув дівчину до грудей. – Це сталося через тих дохлих «бандьор», що сьогодні намагалися пройти Хрещатиком. Один із них так врізав мені палицею, що я не встиг отямитись, як виникла бійка. Мене побили, ще й до міліції доправили. Добре, що наші ватажки заступилися...

Слава вивільнилася з обіймів, і брови її враз насупилися. Ніколи б не подумала, що такий, як тепер кажуть, «продвинутий» молодик міг затіяти бійку з мітингуючими пенсіонерами. Доброта з обличчя відразу зникла, і вона готова була до словесної боротьби.

– А чого це тебе понесло воювати зі старими людьми? Вони вийшли на вулицю, щоб відстояти право називатися патріотами своєї землі, а не зрадниками, як вважають комуністи. А ти що там захищав?! – випалила Слава.

– Вот дурак! Нашел кому пожаловаться, – перейшов на російську мову Арсен.

Він тільки зі Славою спілкувався українською, бо вона того хотіла. У коридорах і аудиторіях вищу державну мову почуєш нечасто.

– Я й забув, що ти з тих місць. Може, ще й бандерівка... – розчарувався парубок.

– Вона. Кулемет під ліжком тримаю. Ти хіба не бачив? І що ти знаєш про них? Тільки те, що тобі колись у школі втовкмачили? – розпалювалася Слава, бо цього разу він зачепив її за живе.

– Я нічого про них не знаю і знати не хочу! Вороги – вони і є вороги, – вдавав байдужого Арсен.

– Тоді нам з тобою не по дорозі. У нас різні погляди на життя, тому, будь добрий, залиш кімнату і ніколи більше не приходь до мене, – різко промовила Слава і відчинила хлопцеві двері.

– Ти що, з глузду з'їхала? Через якихось пройдисвітів ти нашу дружбу ставиш під удар?! – пінився Арсен, не розуміючи, чому вона так болісно сприймає події на Хрещатику.

– Це ти пройдисвіт, бо не маєш власних переконань і за гроші продасиш будь-кого. Таких людей бандерівці карали у першу чергу, і за таке населення їх не засуджувало. Звільни гуртожиток, бо покличу чергового! – наполягала дівчина.

– Ти думаєш, бігатиму за тобою? Помиляєшся. Мені вже набридло дивитися, як ти корчиш із себе незайману! Та в мене завтра буде десять таких, як ти! – кидав образами Арсен вже на порозі, вибігаючи з кімнати.

«Побігає ще за мною!» – переконував себе парубок, бо й справді, варто було котрусь поманити пальцем, як вона відразу погоджувалася іти з ним, не виставляючи жодних умов. Таких дівчат було багато, але не всі. Саме та, менша частина дівчат найбільше й цікавить хлопців, коли вони хочуть створити нормальні й довготривалі взаємини. Деякі дівчата хочуть спочатку перепробувати все, нагулятися, і вже тоді поводитися чемно, щоб їх вибрали для серйозних стосунків. Але таке буває тільки в казках, бо всі наші вчинки ходять за нами слідом усе життя. Багатьом хлопцям подобаються такі дівчата, до яких не потрібно довго залицятися, носити квіти, але вони після близьких стосунків так само швидко набридають. В Арсена було їх уже безліч, а така, як Слава, вперше. Вона кожної зустрічі видавалася йому іншою, не розкривалася відразу, і було цікаво пізнавати її. Але сьогодні вона його просто спантеличила.

Слава зачинила двері на ключ і залилася слізьми. Ніяк не могла зрозуміти Арсена і йому подібних, що йдуть мітингувати не за ідею, а за гроші. Бідна наша Україна, перевівся козацький рід, який живота свого не шкодував, відвойовуючи волю для себе і своїх близьких. Хіба можуть люди з такими різними поглядами планувати майбутнє життя? «Треба викинути з голови цього задиркуватого хлопця, зовсім забути про нього. Правду бабуня казала, що з милим має бути добре не тільки в ліжку...» – вирішила дівчина і втерла сльози.

Після того нещасливого дня Арсен виїхав на практику до свого Краматорська, і зв'язок між ними перервався. Студент здобував професію інженера-машинобудівника, бо в його місті був розташований великий завод, і він мав всі шанси влаштуватися туди на роботу. В наші дні диплом не проблема, а от щоб влаштуватися на добру роботу – треба мати хороші зв'язки.

На літні канікули Мирослава пішла вожатою у дитячий табір відпочинку, бо це їй, як майбутньому педагогу, зараховувалося за практику. Дні минали швидко і весело, діти не давали нудьгувати. Робота вимагала винахідливості, бо щоб теперішнє молоде покоління чимось здивувати, треба добре постаратися. Короткими літніми вечорами, залишаючись у кімнаті наодинці, думками линула до Арсена. Як він проводить канікули, чи думає про неї? Боялася зізнатися навіть собі, що давно вже кохає його і викинути з голови мрії про нього ніяк не вдається. Слава вже каялася, що виставила його з кімнати, і нарікала на свій запальний нестримний характер. Навіщо вона так ревно відстоювала тих вояків УПА? Може, й правий Арсен, коли каже, що його не цікавить минуле. Але враз спадала на думку бабуся зі своїми спогадами про важкі повоєнні часи. От хіба вона може забути все, що відбувалося з її поколінням? Ми можемо й не співчувати їм, але цікавитися тими подіями зобов'язані. Це значний шмат нашої історії, і про нього треба знати правду. Отак Слава одного вечора засуджувала Арсена, а наступного намагалася знайти для нього виправдання. Вдень віддавала всю себе дітям, а вечорами мріяла про зустріч із ним. Закінчення канікул чекала, як ніколи. Не хотіла вірити, що перше в їхніх стосунках непорозуміння може покласти всьому край.

У Тернополі Слава провела з бабусею останній тиждень канікул і поспішила до Києва. Перших два тижні навчання збігли, мов один день. Слава поділилася своєю тривоگوю з подругою Галиною, з якою вони вже дружили більше двох років. Дівчата довіряли одна одній таємниці, не боячись їх розголошення. Подруга намагалася допомогти Славі прискорити зустріч із хлопцем, аби вона не страждала. Прогулювалися біля гуртожитків, побували в барі, до якого вони з Арсеном колись часто заходили на каву, але його там давно не бачили. Дівчина боролася зі своїми почуттями, але зробити якісь конкретні

кроки ніяк не наважувалася: гонор не дозволяв. Відразу спливали образливі слова, які він кинув їй на прощання, – і це стримувало.

Минув ще тиждень, і Слава вирішила зателефонувати Арсену – просто як колишньому другу. При зустрічі, якщо вона відбудеться, спробувати переконати, що він не правий, а вчинок його – ганебний. Але в яку пору дня не телефонувала – абонент був поза зоною досяжності. Часто ходила вулицею і надіялася у натовпі побачити дороге обличчя, але їй не щастило. Не надіялася його зустріти й на сьогоднішній вечірці, де переважатимуть першокурсники. Студент, у якого вже не за горами випуск, вважав себе стріляним горобцем і на жовторотиків дивився поблажливо і трохи зверхньо. Такі вечірки він не відвідував у принципі.

Високий, спортивної статури Арсен не вважався красенем, але його незалежна поведінка давала дівчатам привід сприймати його, як надійного партнера. Широкі, мов пшеничні колоски, брови сходилися на перенісці й складали суцільний жовтий покis, який зачепився за прямий ніс і нависав над двома озерцями з довгими віями. Як не дивно, але вії були набагато темніші від брів і чітко обрамляли сірі з зеленкуватими прожилками очі. Вольове обличчя рідко коли посміхалося. Настрій легко розпізнавався з погляду. Слава ніяк не могла визначити колір його очей і часто кепкувала з нього:

– В тебе, Арсенку, очі якісь ніби котячі.

– Яка ж ти спостережлива! Я коли притулюся до тебе, то відразу стаю березневим котом, але ти ніби не помічаєш того, – відповідав хлопець, натякаючи на бажання інтимної близькості.

Хвалився, що інші дівчата вже другого чи третього вечора погоджувалися йти за ним у вогонь і воду, а Славка тримає його на короткому повідку, ніби песика. Лякав, що йому це скоро набридне і він залишить її. Вечір після подібних розмов ставав зіпсованим, бо дівчина доводила йому свою думку, яка зводилася до того, що інтимне життя може настати тільки після того, як вони будуть упевнені у своїх почуттях. Арсен хмутив свої пшеничні брови, гнівався і передчасно йшов додому, залишаючи дівчину серйозно подумати про їхні стосунки. Кілька днів не телефонував, потім несподівано приходив, ніби непорозуміння між ними й не було. Після кількох подібних сцен перестав домагатися дівчини, аби не псувати стосунків, які потім

важко налагоджувалися. Біля Слави він почувався впевненішим і спокійним, бо не виникало бажання кудись бігти і шукати пригод.

Розлука стала першим випробуванням для їхніх стосунків. Кожен мав досить часу, щоб замислитися над їхніми взаєминами і переконатися, справжні почуття чи ні. Колись вона читала, що кохання – це страждання. Так, вона готова страждати, чекаючи коханого з далеких доріг, навіть із битв, виходжувати його, зраненого... Але ж не з битви з немічними старими людьми.

Вдень Слава займалася справами й не мала часу заглиблюватися у спогади, а от коли приходила ніч, Арсен не відпускав її. Пригадувала кожну зустріч і переконувалася, що без нього їй буде тяжко жити. Вона вже не зважала на його задиркуватий характер, і якби не було того 9 Травня, вона змінила б свою поведінку і не стала би прискіпуватися до кожної дрібниці. Вже згідна була покоритися його волі, бо переконалася, що кохає його.

Через кілька днів після свята Перемоги Арсен мав виїхати до Краматорська, але не встиг повідомити про це Славу. Не чекаючи, поки минуться вихідні, зібрав речі і попрямував до залізничного вокзалу. Тікав від дівчини, з якою посварився, і від друзів, які в понеділок сміялись би з нього через синець під оком. Однокурсники знали, яким способом він заробляє гроші, але що йому ще й палицею доплатили – цього не хотів показувати. У поїзді заліз на верхню полицю й не спускався з неї, поки не виспався.

Раніше, коли повертався до рідного міста, відчував у серці солодкий щем, та цього разу отруйна гадюка настільки глибоко туди заповзла, що його ніщо не тішило. Аби не гаяти часу, відразу по приїзді звернувся у відділ кадрів заводу, на якому мав проходити практику. Великої тяги до інженерної роботи в Арсена не було. Креслення у виші йому завжди робили хлопці, бо в нього не вистачало терпіння сидіти ночами і морочитися розрахунками. Арсен мав можливість заробити гроші легшим способом і щедро платив хлопцям за виконані ними курсові роботи. Та в його рідному місті вулиці не знали політичних баталій, і заробити можна було тільки власною працею. А що він не збирався сидіти все літо без діла, то попросився, аби його на кілька місяців взяли на завод.

– Ви, юначе, спочатку познайомтеся з виробництвом, потім ми вам призначимо керівника практики, і вже з ним ви зможете домовитися про роботу, за яку платять гроші. У нас трохи затримка із зарплатою і вільних вакансій обмаль. На штамповку підете в цех? – запитала жінка поважного віку і через окуляри подивилася на Арсена.

– Спочатку вчиню так, як ви радите, і пораджуся з керівником практики, – знітився хлопець, бо до станка ставати і гадки не мав.

Колись його дідусь, ветеран заводу, спеціально приводив сюди внука на екскурсію, щоб той добре навчався у школі, бо робота інженера вимагала міцних знань із фізики та математики. Старий був настільки закоханий у завод, на якому минуло все його життя, що іншої професії для внука не бажав.

Знайомство з виробництвом Арсен розпочав із цехів. Відразу помандрував великою територією до складального цеху, в якому працював його дідусь. Колись ця велика територія була заставлена різними машинами, які чекали своєї черги на вправного господаря, що вивів би їх у поле, а тепер тільки вітер ганяв з кута в кут різний непотріб. У цеху було тихо, ніби це не виробництво, а занедбаний склад. Лише в глибині працювало кілька машин, і біля них метушилися люди з інструментами. Враження гнітюче. Надія заробити на цьому підприємстві гроші відразу відпала. Хлопець був хоч і не дуже практичний, але зміг оцінити становище, в якому опинився завод. Колишню велич його працівники бачать лише уві сні. Куди поділася армія робітників, які колись тут працювали? І коли був востаннє тут його дідусь, і чи бачив він, до чого довели його завод?

Інженер технічного відділу щиро здивувався, коли довідався, що ще не перевелися люди, які хочуть стати інженерами. Тепер всі йдуть у бізнес і торгівлю, а в завод із довгим циклом виробництва гроші вкладати ніхто не поспішає. У великих кабінетах, в яких колись інженери тиснулися ледь не один на одному, тепер сиділо лише кілька чоловік. Залишилися, мабуть, або найвідданіші, або настільки непутящі, що не змогли реалізуватися в іншій сфері.

— Якщо хочеш здобути хорошу професію, — раптом запропонував керівник, — я тебе учнем до найкращого токаря або фрезерувальника направлю, можу і до зварювальника. Такі спеціалісти через пару літ будуть цінуватися на вагу золота, тому і праця їхня буде краще оплачувана, ніж в інженера. У відділі я не можу тобі роботу запропонувати: нової техніки ми не випускаємо давно, тож і креслярських замовлень нема.

Забриньчав на столі апарат, і керівник забув про Арсена. З цеху телефонували, що бухгалтерія знову не оплатила рахунки за комплектуючі деталі, і люди знову залишаються без роботи.

— Господи, як мені це вже набридло! — буркнув заввідділу і потім звернувся до Арсена. — Чого стоїш? Йди додому, подумай добре і приходь завтра. Тоді й вирішимо, що з тобою робити.

В Арсена навіть думок ніколи не виникало, що він колись має начепити на очі захисні окуляри і цілий день стояти біля верстата. Це ж, напевно, тяжко і не престижно. Керівників у білих сорочках і

строкатих краватках бачать усі, а хто бачитиме його, коли станок стоятиме десь у дальньому кутку, куди й повітря не доходить, не те що люди. Відчув, що бракує поруч людини, яка могла б дати щиру пораду. Дідусь відстав від життя і не пам'ятає, коли востаннє був на заводі. Скільки ж це треба відстояти за станком, щоб заробити кілька сотень гривень? Он у столиці: кілька годин постоїш із транспарантом, вигукнеш кілька разів «Ганьба!», – заплатять сотку чи дві новенькими купюрами, тепленькими, мабуть, щойно зі станка. Там тільки назрівають великі політичні події, за літо можна стільки заробити грошей, що токареві й не присниться.

Прийшов хлопець додому, а дід здивовано вилупив такі ж, як і в онука, очі й мовчить. Чекає, поки той сам почне розповідати, звідки з'явився, як сніг на голову.

– А поїсти у вас є щось? Я ще нічого не зробив, а вже виголоднів, – пояснив Арсен, бо не знав, що краще сказати дідові, аби не образити його.

Старий налив у тарілку супу і поставив перед онуком.

– Їж, мама старалася...

– Дед, а ти коли востаннє був на заводі? – запитав онук, доїдаючи суп.

– Мабуть, років зо п'ять тому...– старий потер чоло, бо вже й не пригадував, коли його, як ветерана, запрошували туди.

– Від твого заводу вже нічого не залишилося, і тепер я думаю, що марно вчився стільки років на інженера, – заявив Арсен так упевнено, що в старого аж у жилах похололо. – Я тебе, дурний, завжди слухав, а тепер переконаюсь, що марно. Інженери тепер не в пошані, і ніхто їх не потребує.

– Арсенку, а хто ж підніматиме нашу промисловість, коли старі вимруть, а молоді думатимуть так, як ти?

– Це не моя проблема. Мені треба думати, як влаштувати своє життя. Завтра йду на завод, владнаю практику і повертаюся до столиці. Там є робота і друзі...– розмірковував Арсен вголос, хоч серцем відчував безмовний докір старого, змороженого важким життям діда, якого потішити не мав чим.

Після обіду Арсен помився й не знав, до чого прикласти руки. Відколи мати пішла від них, вони з дідом училися хазяйнувати удвох.

А як це в них виходило, можна тільки здогадуватися. Їжа завжди проста і скромна, бо пенсія в старого не така, щоб можна було шикувати. До порядків у хаті дід онука особливо не привчав. Тож тепер Арсен ходив по хаті і щось собі метикував, а потім не витримував:

— Дед! Хочу почути від тебе відповідь на одне питання. Делікатне, правда, але воно мене гризе, а я не маю з ким порадитись.

— Ти ж знаєш, що я готовий говорити з тобою на будь-яку тему, — старий тішився, що онук не поспішає нікуди, бо йому так набридло самотньо чемпіти у чотирьох стінах.

— Що тобі відомо про бандерівців? — наважився Арсен і звернув увагу, як напружилася обличчя старого.

— Чому це ти раптом ними зацікавився?

Онук розповів, що познайомився з дівчиною-галичанкою, яка припала йому до душі, але вони розійшлися через різні погляди на боротьбу вояків УПА. Те, що він чує з телевізора і радіоприймача, — одна сторона медалі, а йому хотілось би знати й іншу, яка не всім доступна.

— Я колись воював у тих місцях, але тоді проти повстанців велася активна партійна пропаганда. Називали їх ворогами народу і нищили цілі родини. Я не можу тобі всього розповісти, бо це моє сокровенне, але через деякий час мої погляди на ті давні події змінилися. Ми тоді вірили тільки партії і вважали, що помилятися вона не може. Тепер відкрили багато архівів із грифом «Цілком таємно», тож історики можуть дослідити, хто на чийй стороні воював. Я тобі по-простому поясню, щоб тобі легше зрозуміти. Ми прийшли на їхні землі, роздеребанили все, що вони наживали роками, найбільш заможних та інтелігентних відразу відправили на новобудови Півночі та Сибіру. Тобі б таке сподобалося?

— Я взяв би зброю до рук і захищав би своє, — імпульсивно мовив Арсен.

— То вони ж це й зробили, але сили були дуже нерівними. Нас кинули туди великими групами і дали дозвіл на будь-які дії, щоб якнайшвидше знищити непокірних. Війна вже закінчилася, і рядові бійці прагнули повернутися додому. Колишня влада воювати з мирним населенням добре навчилася ще до початку війни. Одних морила голодом, інших відсилала на Соловки. Переможці отримали ордени і пільги до кінця

життя, а непокірні – по 10-15 років таборів. Повернутися звідти пощастило далеко не всім. І от ця купка вцілілих людей домагається, щоб їх права зрівняли з тими, які мають ветерани війни, – докладно пояснював дідусь.

– То хіба ж це важко зробити? – ніяк не міг Арсен зрозуміти проблеми у такому простому питанні.

– Не важко, але ж не всі думають так, як я. Росія не хоче визнавати бандерівців за визволителів рідної землі, бо тоді треба визнати свою помилку і погодитися з думкою західняків, що радянська армія була окупантом і безпідставно знищила тьму-тьмущу людей. Комуністи своєї провини ніколи не визнають.

– Та їх же мало залишилося, то хіба варто зважати на думку тої малочисельної партії? – не вгавав Арсен.

– Серед мого покоління чи не в кожному сидить комуніст, навіть якщо він не був членом партії, – настільки активно велася пропаганда при колишній владі. І поки ще живе хоч один комуніст, добровільно ніхто не визнає своєї поразки. Одна надія на вас, молодих, в яких нема цього плеканого роками фанатизму. Найкраще цю проблему міг би вирішити президент, але для цього потрібна політична воля, щоб одним указом поставити врешті крапку в обговоренні теми «Україна в Другій світовій війні». Полякам пробачили, власівцям також, а от своїм українцям – не можемо.

– Дед, поки моє покоління дійде до такої свідомості, щоб визнати воїнів УПА такими, якими вони себе вважають, то з них не залишиться жодного живого, – спробував пожартувати Арсен.

– Вони не доживуть, але залишаться їхні нащадки, які оцінять вашу мудрість. Тоді й з коханою дівчиною у тебе не буде проблем, – посміхнувся дід. – Добре запала дівчина в душу, одружуватися не збираєшся?

– Поки що ні, але дівчина й справді нічогенька, і не така, як усі, – признався Арсен. – Кажу ж, недавно посварились, я їй нагрубів і тепер переживаю, бо мені дуже не вистачає її. Не знаю, чи це і є кохання, але ще ні з однією дівчиною мені не було так спокійно і легко.

– Ти займаєшся політикою? – здивувався дід.

– Сам не цікавлюсь, але політикою заробляю гроші на життя, і це моїй дівчині не подобається.

– Я й не знав, що ще й так можна гроші заробляти. Може, варто прислухатися до порад подруги? Мудрі люди нечасто трапляються, тож не прогавай своєї долі. Вона вертка, як синиця в руках: випустиш і не спіймаєш.

Довго ще дід з онуком обговорювали різні питання і знаходили порозуміння...

Арсенів батько покинув їх, коли хлопцеві не минуло ще й семи років. Дід його проводжав до школи і майстрував іграшки. Часто заміняв йому не тільки батька, а й неньку. Молода розведена жінка ще кілька разів намагалася звити нове гніздо, але так і не змогла. Поки вона шукала щастя, син знаходився під повною опікою дідуся й бабусі. А коли бабуся від серцевого нападу померла, дідусь залишився з онуком. Дочка часто заходила до нього, але мешкала в іншому будинку, з новою родиною. Арсен залишився єдиною втіхою, заради якої старий чоловік ще жив. Внук це добре усвідомлював і намагався не розчаровувати діда, щоб не зашкодити його здоров'ю. Він і гроші навчився швидко заробляти, щоб не відривати їх від дідової невеликої пенсії.

– То коли ти познайомиш мене зі своєю дівчиною? – наполягав старий.

– Кажу ж тобі, що дуже посварилися з нею. Може, вона вже й не думає про мене...

– Жінки – створіння ніжніші, ніж ми, чоловіки, тому з ними треба делікатніше поводитися, – порадив дід.

– Дед, ти не знаєш теперішніх дівчат. Вони зараз такі практичні, що більшість цікавиться тільки твоїми доходами, а скромності в них кіт наплакав, про цнотливість навіть говорити не хочу.

– За що ж ти її кохаєш, якщо в неї один негатив? – посміхнувся дід.

– В тім то й справа, що галичанка ця – не така, як інші, тільки трохи кусюча якась. Не терпить брехні, а під її поглядом я стою, мов вівця перед вовком, – признався внук.

– Відчуваю, що тобі трапилася гарна дівчина, давно б так, – засміявся дід. – Будь чоловіком, попроси вибачення і веди під вінець, поки хтось інший не перехопив.

Через кілька днів, владнавши папери щодо проходження практики, Арсен купив новий мобільник – замість втраченого в бійці з

демонстрантами, і відбув до столиці.

У гуртожитку найнявся на роботу – фарбувати вікна та двері, й цим забезпечив собі місце для проживання в літній період. Роботу виконував у вихідні та післяобідні години, а вдень вештався по майдану Незалежності і прислухався до розмов, які точилися в кожній «тусовці». Партійний бомонд влітку відпочивав, але політичне життя в країні не припинялося. Готувалися до осінніх виборів Президента, і Київ так уже заклеїли рекламою, що здавалося, ніколи її не знімуть. Організатори мітингів мали Арсенів новий номер телефону і дуже часто запрошували взяти участь у тих чи інших заходах. Він залучив до своєї справи ще кількох хлопців, і в них тепер відбувалося все «з підстраховкою». Одні пильнували, щоб зубів не повибивали в сутичках, інші стояли на варті, щоб вчасно втекти і не потрапити до міліції, бо зайвий клопіт нікому був не потрібний. Але найголовніше – вчасно отримати обіцяні гроші. Зароблене намагався не тринькати, бо мав надію помиритися зі Славою й одружитися з нею. Боявся, що закінчить наступного року виш – і шукай її тоді в Галичині...

Кінець безкоштовного уривку. Щоби читати далі, придбайте, будь ласка, повну версію книги.

BOOK2GO
ЕЛЕКТРОННІ КНИГИ

КУПИТИ